

բանտարանի հարցի բարենորոգման մասին (Հ. Գ.)

Լճագետ, 7 հոկտեմբերի
Համայնքների պալատ: Նիստի ընթացքում ձեռնարկվեց ֆինանսական բյուջեի քննություն: Կառավարությունը մտցրել է 250 ուղղումներ, որոնց քննությունը կը տևե յոթնամյա դեպք երկու շաբաթ, սակայն մտցրած փոփոխությունները մէկը չէ վերաբերում բյուջեի էական խնդիրներին:

Նիստի վերջում սոցիալիստ Գրեյ-սոնը առաջարկեց յետագայ նիստեր, նկատի առնելով որ Գրեյը անգոստացի զատարանի տունը Սպանիայի բանտարանի ընտանիքի անդամներին: Այս առաջարկությունն առի ստորագրել են 18 հոգի: Որովհետև պահանջվում էր 40 ձայն, Գրեյսոնի առաջարկությունը մնաց անհետևանք: (Հ. Գ.)

Մարտի, 7 հոկտեմբերի
Միջխորհրդարանական խորհուրդի նիստը, որ Բարսելոնայում անկարգությունների լրջութիւնը թույլ չէ տեսնել կառավարության խորհուրդը առ թափափուրները մեղադրութիւն: «Կառավարությունը մեղադրու է, որ լուրեր են տարածվում՝ իբր Բարսելոնայի վրա են հարկաւոր մարզիկ: Բարսելոնայում փորձ արվեց յեղափոխութիւն առաջ բերել, որի դէմ կառավարությունը կռուցեց և այժմ էլ շարունակում է կռուցել: Դրանով է կառավարությունը պահանջվում, որ նա յեղափոխությունից յետ նահանջէ»: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլսի, 7 հոկտեմբերի
«Տանի» թղթակցի հետ խօսակցելու ժամանակ, Հիլմի-փաշայի՝ երիտասարդ-թիւրքերի կողմից յայտարարված, տեղում խօսում են, որ Հիլմի-փաշայի հրաժարականը անխուսափելի է: Թիւրքները համարում են Հոմայի դեսպան Հակիլ-բեյին: (Հ. Գ.)

Վիեննա, 7 հոկտեմբերի
Բացվեց ընկերատուի նստաշրջանը: Նիստի դահլիճը և վերնասրահները լի են: Չեխ-արմատականները մտնող մի-նիստներին ընդունեցին աղմուկով և թշնամական բացազանչութիւններով: Արմատիկը շարունակում էր հիմաւորեց պատգամը Փուլսիի ճառի ժամանակ էլ, որը իր ճառը վերջացրեց բացազանչելով «Կեցե՛ք կայսրը: Բացազանչելով թղթակցի ոգևորական ընդուն-վեց պարամանից: Երբ միջխորհրդարանական ընտրութիւնները ընթացեցին, Հիլմի-փաշայի հրաժարականը անխուսափելի է: Թիւրքները համարում են Հոմայի դեսպան Հակիլ-բեյին: (Հ. Գ.)

Վիեննա, 7 հոկտեմբերի
Աւագների պալատ: Իշխան Վիլհելմի, զբաղւած, զբաղւած նախագահական անիւրը, ճառ արտասանեց, մասնաւոր առնելով Ֆրանկ-Յուլիուսի ծննդեան օր-վայ առիթով կատարվող ամենահպա-տակ և հայրենասիրական ցուցերի վրա և վերջացրեց բացազանչելով «Կեցե՛ք կայսրը», որը ընդունվեց մեծ ոգևոր-ւածութեամբ: (Հ. Գ.)

Բուդապեշտ, 7 հոկտեմբերի
Ունգարական հեռագրական գործա-կալութիւնը հաղորդում են Վիեննա-յից: «Մեղադրական խորհուրդում նորին մեծութիւնը առաջարկեց միջխորհրդարանական խորհուրդին:

Թիւրքերի մասին են ոչ միայն դե-րեխոյ տարբեր: Առեւտրական բաժնու-միջնորդը և հպատակ ազգութիւններին Բուդապեշտը առում են սերբերին և յոյսե-րին: Յոյնը սերբին, բուլղարին: Սերբը բուլղարին, յոյսին: Քիւրդը հային: Իրոգը-նեքը սերբացիներին: Իսկ Թիւրքիայի և մասամբ եւրոպական զարգացողութեան աղբիւրն է: Հինգ զար շարունակ թիւրքը աշխատում է, որ մի ազգութիւնը զգուշ միակ- ղեմ հեռու կառավարելու համար: Ան-կր-բանաւորութիւնը մարտնչութեամբ հար-կաւոր է թշնամացել նրանց դէմ զբո-ւոյն: Երկու սկսեցին ներշնչեցին հայե-րը: Նրանց կարող են կոտորել քիւրդերը: Որովհետ զորեղացան բուլղարները, պէտք է հովանաւորել յոյսերին: Փող սերբերին կո-տորեն աղանայեցին: Եւ այսպէս անվերջ: Կոտորածի վրա ծանախում էր «Երօսական թշնամութեան» զբօշարը, իսկ փէշի տա-կեց ցուց էր տրվում ում հարկաւոր է ու-կի և արդիւնաւոր պաշտօն:

Այդպիսով ազգային յարաբերութիւնն-ը շրջանաւորւում առ այժմ ամեն ինչ թը-նամի է «Երբեք Թիւրքիայի» ամբողջ-ութեամբ: Կան բացազանչ ազգութիւններ զրկել միմեանց հաւատարմութիւն: Իրանը բուլղար էլ խօսում են այլ լեզուի: Իրանը գնահատում կըման, իսկ զարգացողութեան գերելիւթը տարբեր կուտորանքն ամենա-թիւրք է: Այդ պատճառով ամեն մի ազ-գութիւն լիութիւն կըտուներով կարող է ձեռ-տել սահմանադրական Թիւրքիայում գե-րելիւթը զրկել: Առաջիկա արտերը: Եթէ ոչ գերելիւթը, գէթ համահաւասար: Իսկ առ-այժմ չը կայ հաւատարմութիւն:

Թիւրքիայի թէ ինչ հայեացք ունեն-նաւորութիւնը լուծելու հարցի նկատմամբ, որով հաստատեց, որ ցանկալի կը լինի կալիֆիան պահպանել: Միջխորհրդարանական խորհուրդին, որ սահմանադրու-թեանը համապատասխան վիճի կարելի է կայացնել միայն այն ժամանակ, երբ ունեւորական պատգամաւորների պալատի մեծամասնութեան կամ փոք-րամասնութեան կը յանձնվի կարելիէտ կազմել: Նորին Մեծութիւնը զրանից յետոյ յայտնեց, որ ցանկանում է սահ-մանադրութեանը համապատասխան լուծում և խնդրում է միջխորհրդարան-այդ պատճառով սպասել մինչև վիճիւ-ր և գործել այնպէս, որպէսզի զու-թիւնը աւելի զփութարին չը դառնայ: Երեկոյան միջխորհրդարան վերադար-ձան Բուդապեշտ: (Հ. Գ.)

Միւնխ, 7 հոկտեմբերի
Յերեկոյ ճիւղերնաւորական փոփո-ցում տեղի ունեցան ընդդէմ ուժեղ պայքարի կապակցի տարանում: Ամ-բողջ շինութիւնը ընկնեց կրակով, որը անցաւ հարկան քաղէ շէնքերին: Հրդեհը շարունակվում է և կան վիրա-ւորներ: Վնասները խոշոր են: Վնաս-վեցին մեծ խանութները մի քանիսը: Պայքարի տեղի շուրջ փռվեցին պատուհանների ապակիները: (Հ. Գ.)

Մոսկվայից «Եսթր. Եսթ» լրագրի տե-լեֆոնով հաղորդում են հոկտեմբերի 2-ին: «Եսթի կայսրացաւ «Ռուսաստանի ազգերի միութեան» ընկերութեան հիմնադրութեան ժողովը: Ներկայ էին Վ. Ա. Մակալով, Ն. Վ. Տեյպից, Ա. Ի. Ժամարան, և ու-րիշները: Ժողովում մշակվում էր այն ճա-ռի պրոգրամը, որը պէտք է կարգավի-նադրաւոր ժողովում ընկերութեան բաց-ման օրը: Վճարեց շրջափել հետեւի հար-ցերը: 1) ազգութիւնների փոխադարձ մե-ր-ձաւորութիւնը, 2) տնտեսական և իրաւա-կան առաջադրութեան հանգիստ, 3) ընդ-հանուր պետական գիտակցութեան գոր-գացումը նրանց մէջ և 4) դանազան ազ-գութիւնների ինդիվիդուալ տաննապաշտ-կութիւնների փոխադարձ յարգանքի հաս-նելը»:

«Berl. Tag.» լրագրի հոմարի թղթակցը հեռագրում է: «Պալի փորձը միջմասնի-ձերբերի վիճակը թիւրքացիները համար-տեղի ունեցան, ինչպէս հաղորդում են ինձ արժանաւորաւ աղբիւրներից, հետեւի կըրպով: Պալի յանձնեց Մարտիի իր դե-պանին տեղեկանալ թէ արդեօք պալի միջխորհրդարանի նպատակը ընդունելու-թեան կը գտնի սպանական կառավարու-թեան մօտ: Սպանական կառավարութեան կարճ և կտրուկ պատմականեց «Եսթ» Մե-ր-ժումն չը ստանալու համար պալի որոշեց այլևս չը միջամտել Յերեկոյ համար: Վա-տիկանի շրջաններում, ի նկատի ունենա-լով վերելիւթը, կարականապէս բողոքում են այն մեղադրանքների դէմ, որ կաթոլիկ հոգևորականութիւնը մասնակցել է Յերեկ-րի իրաւաբանական ապանութեան մէջ»:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՉԱՐԴԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐԸ

Թիւրքաց կառավարութիւնը հրաժարվում է բաւարարութիւն տալ մի քանի պետու-թիւնների ներկայացրած պահանջներին: Վարձատրելու իրանց այն հպատակներին, որոնց փառքը են կրել Արաւստանի տեղի ունեցած ջարդերի ժամանակ: Իր մերժումը Բ. Գուրը պատճառաւորում է այն պրեզե-դէնտով, որ տեղի ունեցաւ առաւելակ «Ե-ր-դափոխութեան» պատճառով: Այն ժամանակ

II
Բայց զուգէ Թիւրքերի աւելի ամուր է կոված պետական կեանքի այլ ապագեղ-ներում: ԶԷ որ Աւստրիան նորայն ներ-կայանում է աղբիւրի մի խաղաղութեան-թիւն և դարձան ապրում է, մինչև անգամ առաջադրվում: Եւ այնքան էլ հեռու չէ նրա ազգութիւնների բաժանվելը, ինչպէս զա-թում է առաջին հայեացքից: Գուցէ Թիւր-քիայի տղութիւնները կապված են իրար հետ վառանդաւորական-արդիւնաբերական շարժելով: Գուցէ նրա գնադան նահանգնե-րը և երկրները միացած են ընդհանուր երկաթուղային, խնամային և ջրային ու-ղիւններով: Մի խոսքով, գուցէ Թիւրքերի ներկայացնում է իրանցի մի տնտեսական ամբողջութիւն, որը բաժանել մի քանի, գուցէ և թշնամի, մասերի, կը նշանակէ խաղաղութիւն պետութեան կազմի մէջ մտնող բոլոր ազգութիւնների տնտեսական կենցա-ղը: Բայց ո՛վ չը գիտէ, որ Թիւրքերի ներ-քայնում է իրանցի տակ եւրոպայի մի վիթխարի շուկայ:

Ինքը Թիւրքերի ի հարկէ արտադրում է, բայց իրաւաւորայն հոմ ներքին, որ առ-նում է եւրոպային: Եւ ոչ թէ Թիւրքերի և աշխատում վաճառելու, այլ եւրոպային է վնասում գնելու, զալիւն է և առնում: Թիւրքերի եւրոպայի տնտեսական մասին անշուք, կրաւորական և անպիսի մասն է: Փոքը Ասիայի տեղեր շուրջը սկսվում է տեղական տնտեսական կեանքի կուտ: Այստեղ, ծովափնայ տեղերում, շարժում եւլանտիստները առաջադրում են տնտե-սական խորհուրդը: Բայց նրանք միայն մի-նորդներ են ժողովրդի և եւրոպայի միջև:

Թիւրքերի դիմեց առաջ կառավարու-թեանը վարձատրութիւն պահանջելով այն թիւրքահայտարարների համար, որոնք փառ-վել էին հրեական ջարդերի ժամանակ: Այդ պահանջը մերժվեց այն հիման վրա, որ յեղա-փոխութիւնը պէտք է force majeure համա-րել: Որպէս կարծում է «Berl. Tag.» լրագրի Կ. Պոլսի թղթակցը, մեծ պետութիւնները հազիւ թէ զոհ մնան Թիւրքաց կառավարու-թեան այդ պատասխանից, այն խորհրդ-րածութեան հիման վրա, որ Արաւստայի շար-քը ամբողջ երկրը բռնող յեղափոխութեան հետեւանք չէր, այլ զուտ տեղական անկար-գութիւնների էին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՅԱՆԳ. ՅԱՏՈՒՅ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍԵՐԸ: ՉԵՍՏՈՍԿՈ ՄՏՏԵՆԻՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոկտեմբերի 5-ին, զարգացային դուռայի զանգիւղում, սկսվեցին նահանգական խաղաղ խորհրդակցութեան նիստերը: Թիւրքերի նա-հանգայնու Լոզիւն-Լոզիւնիւն ուսակա-նութեանը: Նիստին եկել էին մօտաւորա-պէս 70 մասնակցի անդամներ և մօտ 80 հանդիսատեսներ:

Բացվելով նիստը նախագահը առաջինը խօսք տուեց՝ Ինչ. Գ. Մ. Թումանովին, որ պիտի պատճառաւորէր այն միտքը, թէ ինչպէս ցանկալի է մեզ մօտ մտցնել ներ-քին նահանգներում այժմ գործող գեմու-վայի 1890 թիւ կանոնադրութիւնը:

Այդ կանոնադրութեան մտցումը առաջ է դրվում ոչ այն պատճառով, որ նա իրեւ-րական է, այլ հեռու իրազգութիւնը: Խօսք չէ կարող լինել, որ անընդունելի է Արեւ-մտեան նահանգներում 1903 թիւն մտցված կանոնադրութիւնը: Խոսքով իրաւաբանութեան նախագահը անգամնելով և բեր-րա-կարտիկ գործադիր կազմով, մի կանոնա-դրութիւն, որի անալոգութիւնը խոստովա-նում են թէ կառավարութիւնը, թէ տեղա-կան ազգաբնակչութիւնը և ինչպէս իրանք՝ գեմուվայի մէջ գործող նշանակով անգամ-նեքը:

Գործնական տեսակետից ցանկանալով 1890 թիւ կանոնադրութեան մտցումը, դե-կուցողը, սակայն թեւում է այն բարդիւր-թիւնները, որ նրա մէջ պիտի մտցվեն, ի նկատի առնելով մի քանի լրացումներ, ո-րոնց կարեւորութիւնը և սեղանայն առանձնա-յախելութիւնը ճանաչել է ինքը կառավա-րութիւնը: (Այդ առանձնապատկերներից մի քանիսը)՝ Իրանը են մասը գեմուվային մարմնի մտցումը, հսկողութեան կարգի փոփոխումը, մասնաւոր հողատերերի և սե-փականատերերի ցնիւղ ինչպէս և գեմ-ստային լրագրութեան մի քանի լրա-ցումներ, օրինակ՝ ուղղման և առնաւորակ ջրի հարցը, որ մեր տնտեսութեան մէջ խո-շոր դեր է կատարում, կամ այլ լրացումներ, որոնց ցանկալի կը գտնի խորհրդակցու-թիւնը:

Զեկուցանողը մի առ մի կանգ առնելով այդ լրացումների վրա անցնում է գեմու-վայի հիմնարկութեան աստիճանի վրա: Զեկուցանողը չորս-աստիճանական գեմուվայի կազմը, որը նախատեսվում է Փոխարքայի շրջաբերականում, ինչ. Գ. Մ. Թումանովը ցանկալի է համարում այս երեք աստի-ճանը՝ նահանգական գեմուվայ, գաւառական և մանր գեմուվային մասնիկներ: Ընդհա-նուր կովկասեան շրջանային գեմուվայի դերը կարգը են կատարել գեմուվայների համադրութիւնները, զարնակցութիւնները:

Զեկուցողը առաջադրում է հետեւե-լ ձեւերով գեմուվայները, որը ստանում է մեծա-մասնութեան հաւանութիւնը: «Մերհրդակ-ցութիւնը ընդունում է ընտրված գեմու-վայի կարեւորութիւնը այն կանոնադրութեան

Իրանը բողոքն էլ եւրոպացիների զբաղա-նեցումն են նստած, չուսնին ոչ սեփական ինչիցիտով, ոչ կապիտալ:

Թիւրքերի չի էլ պաշտպանվում արտա-դրող Եւրոպայից: Նա միայն մաքս է վերց-նում ներմուծվող ապրանքների յայտարա-րած գին ուժի տակ: Իսկ եւրոպան ներ-մուծում է այստեղ իր գործուածքները և ստորեւում տեղական շուկայի մէջ: Աւստ-րիան, Գերմանիան, Ֆրանսիան և Անգլիան ունեն Արեւելքի համար յատուկ ստեղծող արդիւնաբերութիւններ, որ շարք ետեւա-կան-արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ, որոնք անմղվում են ի հարկ Թիւրքիայի:

Այսպէս՝ Թիւրքիայի ժողովուրդները միջև չը կան և տնտեսական կապեր, որոնք սո-վորաբար հաշտեցնում են ազգութիւններին և կրօնական, դարձնում միատեսակ նրանց ճաշակը, քաղաքութիւնները և սովորա-ւորութիւնները:

Թիւրքերի չուժի ընդհանուր երկաթու-ղային պետական տնտեսութիւնը: Գրեթէ բոլոր դէպքեր պատկանում են օտարազգի փողատերերին, շինված են շուրջից գաւառ-այն արտօնութիւններ, միայն պետութիւ-նը ապահովել է նրանց վրա ծախսած գու-մարի յայտնի տողերը: Երկաթուղիների սեփականատէրերը հետեւում են իրանց օթ-տին, որ երբեմն հսկանակ է տեղական ժո-ղովուրդներին և պետութեան շահերին:

Երկաթուղիներից բացի երկրում կան անշուք թուղ խնամքներ, երբեմն նոյն-պէս օտարները ձեռքին:

Բայց երկրում հաղորդակցութիւնը կա-ռավարվում է մեծ չափով բնական ճանա-պարհներով և դրամոսների միջոցով: Այդ-

հիման վրա, որ ներկայումս գործադրվում է Ռուսաստանի ներքին նահանգներում, տե-ղական առանձնապատկերներից բոլորող փոփոխութիւններով, որոնց քննութեանն անց-նում է նա»:

Յետագայ գեկուցողը Բ. Ֆիշերը պաշտ-պանում է այն միտքը, թէ ֆինանսական տեսակետից հարաւոր է այժմ և եթ մտցը-նել ընտրվել գեմուվային հիմնարկու-թիւններ: Ըստ գեկուցողի՝ Ռուսաստանի ներքին 34 նահանգները գեմուվայի մտ-ցման մօմենտին ունեցել են 7 1/2 միլիոն բնակչ, իսկ մեր Անգլիոյկաւոր իր 7 նա-հանգներով այժմ ունի գեթ 6 միլիոնա-նոց եւր և մուտք: Առանց բարձրացնելու գեմուվային հարկերը՝ այդ բնակչին հար-կայ մեծացնելու, տեղական մարդիկ աւելի ճշդելու կը հետեւն մուտքի աղբիւրներին, և յոյս կայ, որ կառավարութիւնը վերացնէ գնվելիք ստացվող հարկին շահաւա-ւոր մասը: Իրա մասին յիշված է և Փո-խարքայի շրջաբերականում:

Բ. Ֆիշերի պարզ և ամփոփ գեկուցումը խորհրդակցութիւնը ընդունում է ի տեղե-կութեան:

Նիստը ժամը 8 1/2-ից տեղե գրեթէ մինչև գրեթէ ժամը 1-ը:

ԵԶՄԻՆԵՐԻ ՀՈՒՆԵՐԻ ՈՒՌԳՄԱՆ ԾՈՒՐԸ

Մեր նախորդ յօդուածում յիշեցինք, որ ջրի ընկերութիւնը նախ քան իր ձեռնար-կութիւնը սկսելը պէտք է մի շարք խնդր-ներ իրան պարզէ, որ վերջը բարդութիւն-ները չը անդադրէ: Այդ խնդիրներից զը-խաւորը ջրի իրաւունքների խնդիրն է: Վանքին տրված է 10 բաշ ջուր, 4 գիւղերի՝ 21 բաշ, Գիօրիաւու գիւղին, որը շատ բար-ձր է բնակւոյ իր դերով և նրա հողերից պիտի անցնի նոր օրացված առում, 7 բաշ ջրի իրաւունք է տրված: Վարչաշրջապատ և Արեւելու գիւղերին էլ խնդիր են ներկա-յացել: Իրան-ասոր բաշ ջրի, այնպէս որ եթէ այդ գիւղերին բողոքն էլ չուր տայ ընկերութիւնը, ընդամենը 5 բաշ ջուր կը լինի, սակայն վանքի սեփական հողերի համար միմիայն 10 բաշ կընկնի, որը ըն-դամենը 250 դեստանի տարածութիւն ջրե-կու կը բաւականաւայ:

Այժմ հարց է, թէ որչափ նպատակաւորա-րէ կ'լինի ջրի ընկերութեան համար՝ միմիայն վանական հողերին ջուր տալու վրա կնա-րանաւ, այն ինչ այդ ջուրը 4—5 գիւղե-րի հողերով պիտի տարվի, և այդ խնդ-ռը կ'աւելի գիւղերի ժողովուրդը նոյնքան ջրի կարելի ունի, գուցէ և աւելի, քան ե՛ւ-միմիայն:

Այդ գիւղերին ջուր տալու դէպքում վան-քի սեփական հողերից առ այժմ 250 դե-ստանի տեղ կը ջրվի, չը տալու դէպքում, ընկերութիւնը կամ վանքը՝ 10 բաշ ջրի ի-րաւունք ունենալով՝ 30—50 բաշ էլ ձեռք պիտի բերէ և այդ մասին նախապէս թէ գիւղացիները հետ համաձայնութիւն կա-յացնէ և թէ ջրաբաշխական վարչութեան կամ երկաթգործութեան միջխորհրդարան-հետ բանակցութեան մէջ մտնէ, որը բա-ւական ժամանակ պիտի լսէ, եթէ ոչ տա-րիներ:

Ի նկատի ունենալով այդ հանգամանք-ները, որպէսզի ոչ վանքը տուէ, ոչ գիւ-ղացիները և ոչ նոյնիսկ ջրի ընկերութիւնը, մեր համետ կարծիքն է գործի վրա մի քիչ լսել նայել:

Ջրի ընկերութեան նպատակն է այս ու-այն կերպ օգնել էլմիմիայն: Ենթադրելով անգամ, որ նա 1000 դեստանի տեղ ջրե-կու միջոց ունենայ վանքի սեփական հողե-րից, և համաձայնութիւն էլ կայացնէ այն գիւղացիներին հետ, որոնց հողերից ջուր

*) Տես «Շաշի», № 211.

պէս է հաղորդակցվում Սիբիայի, Պաշե-տիւնի, Փոքր Ասիայի և մասամբ բալխա-նների ազգաբնակչութիւնը: Այստեղ մարդիկ ապրում են կղզիացած, նման հաղաբանայ լճերի: Մի սարի այս և այն կողմի-նում ապրում են երկու գաւառան ժողո-վուրդներ, և նրանց կենցաղը նոյնն է ինչ՝ 4000 տարի որսինց տալով: Անկողութեան պահպանել են իրանց լեզուն, զորեղը, սո-վորութիւնները և բարքերը: Ամեն բանում գաւառան, մէկի մէջ հաւատար. մի գաւա-ռան է նրանց արցիւնում: Կառավարութիւնը գէպը տրեղը տարել և նոր բեժմըն են միակ այդ գաւառանքը ամենայն իրա-ւամբ կարելի է դուռ ազգային համարել: Այս, Թիւրքիայում ոչ ոք չէ հաւատում վե-րածմութեանը: Զեն հաւատում մասնաւոր, որ վերածմութեանը կը պատրվի թիւրքերի ձեռքով: Ի՞նչ որ ոչնչով ցոյց չէ տուել իր շուրջը 4 1/2 ջրեր՝ գերելիւթութեան միջո-ցին, դժուար է այժմ նրան հաւատալ: Կար ժամանակ, երբ Սիբիայում, Պաշեպտիւնում երիտասարդները ապրում էին, իսկ մե-տեւստները երկրից կրում, թէ ան-հուրը կը գայ և կը օրբայն երկրին, այժմ, տահմանադրութեան բարդաւոր օրերին, Իա-մակային հրապարակութեան խօսում են, զգալ են զալիւթ թէ երբ և ինչպէս այդ կը-րիւնքերը կը դառնան Անգլիայի սեփակա-նութիւն:

Իւրեան Թիւրքիայի ժողովուրդները չեն միացված որեւ ծեփով (ցեմետ)

կապալով է տրված և ժամանակը 1911-ին կը լրանա, ուրիշ 250 դես. ապառ հողերն 10 քաղ. այժմ տարվ և մինչև 1911 թիւը 30 քաղ. իրաւունք ձեռք բերելով, այժմանից ապառ կարող է 1000 դես. տարին տեղ չընել առանց բնակի, առանց բարդութիւններով, երբ վանքի հողը կապալըց ապառված կը լինի և թէ վանքի սեփական տնտեսութիւնը պահել չը պահելու խնդրին էլ լուծված:

Մի այլ ծրագիր, որ յիշելովում է մի-միայն վանքի 1000 դես. հողը չընել և շուրջ վերջերս ոչ թէ Սև ջրի վերին մասերից այլ աւելի ներքեից, նորաշէն կամուրջի գլխից, որ մօտ 2 վերահ հեռու է վանքի հողերի ներքեի սահմանից, նոյնպէս ունի իր գոտարութիւնները, նախ՝ դարձեալ 30 քաղ. շուրջ վերջերս իրաւանց խնդրելը, երկրորդ՝ տեղեկական բարդ աշխատութիւնները, քանի որ մօտ 2 վերահ լինելով տեղից շուրջ խողովակներով պիտի բերվի մինչև վանքի հողը, որովհետև 5—6 ասու-ներով զլնով պիտի անցնի և վանքի հողում բաշխու չընելով շուրջ 12 աստիճան բարձրացվի, որ խողովակներով շուրջ մինչև անտառի տակ կամ գլուխը տարվի, որ 5 վերահ տարածութիւն է կամ թէ չէ՝ ըստ իմ. Կերպարանացի 3 տեղ կայա-րաններ չընելով՝ շուրջ մի կայաքանից միւրը փոխադրել, կայաքանից կայաքան հողը խորացնելով, որ խողովակներ զննու մեծ ծախքից ապառվի:

Թէ որչափ նպատակայարմար կը լինի այս կամ այն ծրագիրը ընդունել, թէ տեղ-ներկայի կողմից, թէ ընկերութեան և թէ վանքի ու գիւղացիների շահերի տեսակէ-տից, այդ կը պարզէ ընկերութեան խոր-հուրդը, որը, ինչպէս լսում ենք, մօտ օրե-րում պիտի կայանայ Բաղուս:

4. 4. Միւլք-Շահնապարեան

ԿԱՆԵՏԵՆԻ ՅԱՆՔԱՆԱԿԸ

Մօսկվայ, 1 հոկտեմբերի
Ներկայումս մայրաքաղաքի մասունը և հասարակական կարծիքը բնակված են մի հրատարակ հարցի վրա:

Իսկ Պետական Դումայի լրացուցիչ ընտ-րութիւնների հետևանքներն են, որոնց մասին կը կամենային մի քանի խօսք տալ:

Ինչպէս յայտնի է, նոր ընտրութիւններ կատարվել են, գլխաւորաբար, Պետերբուր-գում, Մօսկվայում և Օդեսայում: Եւ ա-մեն տեղ, ինչպէս արդէն հեռագիրը հա-տարեւել է ընկերացողներին, յաղթանակը տարբեր են կարեւորները միայն:

Մօսկվայում, նախ քան ընտրութիւննե-րին ձեռք դարձնելը, տեղի ունեցան մի շարք նախընտրական ժողովներ, որ ընկերացի-նապապ ղեկավարող թեկնածուներն է մի շարք այլ կարեւոր հարցեր, որոնք այս կամ այն կերպ կապ ունեն ընտրութիւնների հետ: Եւ նախընտրական այն ուժերն պայ-քարը, որոնք ազդեցական, որ մղվում էին, գլխաւորապէս, կարեւորների և հոկտեմբե-րիսներին կողմից, ունեցան իրանց ցան-կաւր վախճանը առաջինների համար միայն: Հաջորդաբար էր ընտրել հանգուցեալ իրա-ւաւոր Պետկոյի յարմարաւոր մի յաջորդ-պէտք էր այդ քանց ծածկել մի նոր պատ-գաւաւոր ընտրութեամբ: Եւ անա, այդ նպատակով, կարեւորները առաջ զարկեցին Ն. Շչեպկինի թեկնածութիւնը, իսկ հոկ-տեմբերեանները Ն. Շչեպկինը: Նկատենք, որ ընտրութիւնները ղեկավարելու համար յաղակապէս Պետերբուրգից եկել էր հոկ-տեմբերեանների լիւրեր Ա. Գուշկով մեք-քաղաքագլխի հարգաւոր եղբայրը: Զը մոտանալը նաև, որ մամուլը իր կող-մից մի շարք համակրական յօդուածներ տնտեսի յօդուած կարեւորների թեկնածուի Ն. Շչեպկինի վերջինն ընտրութիւնը վա-ղուց ապահովված էր. հողը պարտաւոր էր, և Մօսկվայի հասարակութեան լաւերում տիրում էր այն կարծիքը, որ Մօսկվայի շուրջ գեղարտաւոր լինելու է Ն. Շչեպկինը: Եւ այդպէս էլ եղաւ:

Մօսկվայ ըստմանով էր 6 ընտրողական մասի. հիմնական ընտրութիւնների ժամա-նակ նա 17 մաս ունէր: Կացուցիչ ընտ-րութիւններն մասնակցել են ընդամենը 2,944 ընտրողներ, կամ ըստ ընտրողների ընդհանուր թվի 56% ը: մինչև իսկ հիմնա-կան ընտրութիւններին 6,674 հոգուց մաս-նակցել են 4,589 հոգի միայն, կամ 74% ը:

Բնորոշ է այն հանգամանքը, որ հիմնա-կան ընտրութիւնների ժամանակ հոկտեմ-բերեանները ստացել էին 2,542 ձ. կամ 48,20% իսկ Կարգանքը 1,866 ձ. կամ 42,20% մնացած 9,4% ը ստացել էին մի-պատկանները: Կացուցիչ ընտրութիւննե-րի ժամանակ կարգանքները ստացան 51,6% ձ., հոկտեմբերեանները 33,3% ձ., իսկ միապատկանները 9,20%: Ուրիշ խօսքով, հոկտեմբերեանները ընտրողների կողմից են 20% մի թիւ, որ դարձ պիտի լինի 55% իրանց հոկտեմբերեանների համար:

Հետաքրքրական է նաև այն հանգամանքը, որ Պետերբուրգի կարգանքի թեկնածու Ն. Կուլեբնովը ստացել է ընտրողների ընդհա-նուր թիւ 50,20% ը, իսկ Ն. Շչեպկինը Մօսկվայում ստացել է 51,6% ը, կամ 1,4% ը մի-ասուր:

Դեպքատու Ն. Շչեպկինը ծնվել է Մօ-սկվայում, 1855 թ. մայիսի 7-ին: Նա հայրը յայտնի հասարակական գործիչ է եղել իր ժամանակին: Իր բարձրագոյն կրթութիւնը ստանալով Մօսկվայի համա-ր-

սարանի մատենատեղական ֆակուլտետում, մատուց է պետական ծառայութեան իբրև կամաւոր զինուոր և մասնակցում առա-թիւրբական պատերազմին, 1877 թ., յայտ-նի Սիբիրովի ղեկավարում: Այդտեղ նա վարձարվում է գեորգեան խաչով: Այ-նուհետև նա ամբողջ 20 տարի Մօսկվայի քաղաքային վարչութեան մէջ ձայնաւոր է եղել, յետոյ 9 տարի մի խոշոր ապահովա-ցական ընկերութեան մէջ գլխավորի պաշտօն է վարել: Ներկայումս, բացի այն՝ որ նա Մօսկվայի խոշորագոյն ֆիլանտնե-րից մէկի ներկայացուցիչն է, նա միաժա-մանակ դասախօսութիւններ կարդում է առևտրական ինկլիտուտում՝ ապահովա-գրական գործի մասին: Երեկ, երեկոյան, Ն. Շչեպկին իր դասախօսութիւնից առաջ՝ ծա-փահարութիւններով ողջունվեց իմ ընկեր-ները մի խմբակի կողմից, որին նա պա-տասխանեց, որ «Եր նորմալ՝ ուղիւ իրան աւելի է ոգևորում, քան թէ այն առաջ-եկը, որի մէջ նա այժմ գործում է: Զը վրատվեք, եթէ ես երբեմն-երբեմն բացաւա-յելու լինեմ ինստիտուտից, յուսով եմ, որ իմ առջև ընկած փրոտ և տատակտու ուղին հարթելու հնարաւորութիւնը կունենամ» և այլն:

Գաղտնիքի յաղթանակը, ինչպէս պէտք էր սպասել, տանկեց մեծ հանդիսարու-թեամբ: Ն. Շչեպկինի ընտրութիւնից յե-տոյ, Մօսկվայի կարեւորային մարմինը, ի պատիւ իրանց նոր ընտրելի, բան-կետ սարքեց գրական - գեորգեանտա-կան կրթութիւն: Այդ բանկետին մասնակ-ցել են իշու. Պաւ. Խորջորովով, իշու. Ի. Եմիլովսկոյ, Ս. Կոտլարովսկոյ, Ֆ. Կոզլով, Գ. Եմիլովսկոյ, Ն. Տալալով, Վ. Մալ-կով, Մ. Ալեքսան, Մ. Չեռնոսով և ու-րիշներ: Բացի այդ, շտաբարական հե-տադիւրներ էին ստացված առաջին և եր-րորդ Պետական Դումաների նախագահնե-րից, Պետերսբուրգից և ուրիշներից:

Այդտեղ Շչեպկինը ազմակից ծափահա-րութիւններով ողջունվեց իր համակրաների կողմից: Նա այդ օրը հակապաշտ օվայսիա-յի կատարեալ աւարկայ էր:

Բայց կարեւորի յաղթանակը, բացի Մօսկվայից և Պետերբուրգից, տարածվում է նաև Օդեսայի վրա, ուր հանդուցեալ Պեդագոգիկ փոխարէն դպրոցում ընտր-վել է երգչ-հասարակական Բորոգին: Նա մեծ ժողովրդականութիւն է վայելում Օ-դեսայում և յայտնի է որպէս լաւ հետաք-ն: Եւ չը նայած որ հրէստացի գնեւորը Տօլ-մայնի ոչ մի միջոցի առաջ կանգ չառաւ ընտրութիւններին նօրմալ ընկալեց խոն-զարելու և նրանց իրան ցանկալի տնոյ տալու, այնուամենայնիւ, պէտք է ասել Օդեսայում ընտրողների աւելի գիտակե-ցաւոր վերաբերվելին, քան որիւրէ մտեղ-րում: Կրկնում եմ, չը նայած որ օրվաւիկ Պեկկան սպանում էր շարքեր կազմակեր-պել, եթէ հրէսանք չը հրաժարվին ընտրու-թիւններից, այդ չը նայած որ ընտրութիւն-ների օրն անգամ մտաւին ու ձեռնադիւր-ծածկում էին հրէսաների գլխից, այնուամենայ-նիւ, նրանք, արհամարհելով այդ բոլորը, ե-կան ընտրութիւններին մասնակցեցին, տա-լով ընդամենը 83% ը: ընտրողները եւ օդե-սայցիները քաղաքացիական պարտքի կա-տարումը և դիտակցական վերաբերվածը, անշուշտ, գնահատելի է մեք կողմից:

Կարեւորի յաղթանակը ընտրութեան նիւթ դարձաւ մամուլը և հասարակութեան լայն խաւերի մէջ:

Այսպէս, Պետերբուրգում կարեւորների լի-զեր Միլիկով գտնում է, որ իրանց յաղ-թանակը քաղաքական մի մեծ սիմպոմ է: Նա միաժամանակ պնդում է, որ յաղթու-թեամբ է Գուշկովի կողմից իր կատակցու-թեան և Ստոլիպինի վիճակը իրար հետ կապելը: Հասարակութիւնը վաղուց է դա-րարել կառավարութեան քաղաքականու-թեան հաւատարմը:

Կարեւորի տարած նոր յաղթանակի մէջ քաղաքական նոր նուաճումներ գտնում են նաև կարեւորներ Շչեպկինը, Զախարեւի, Գերասիմով և ուրիշները:

Կերպարանի մոտեցում, պէտք է ասեմ, որ հասարակութեան շատ խաւեր, խորը գե-տակցելով ներկայ քաղաքական մօմենտի նշանակութիւնը, լաւ ըմբռնելով ժամա-նակի կարևորութիւնը, վաղուց դարբնել են կառավարութեան փարձը կառավարութիւ-ններից երկրի համար օրէն իրական բան սպասելուց:

Իսկ այս բոլորից յետոյ, չափաւորա-կողմանների պարագլուխ Կրուպնիկի հոկտեմբերեանների կրճա պարտութեան միակ պատճառը գտնում է այն բանի մէջ, որ իրանց թեկնածու Շչեպկինը ընտրու-թիւնն անաշուղ է եղել: Ուսկու-ձօն

Ֆ. Պ. ՀԱՍԶԻ ԱՐՁԱՐԻ ԲՆՅՈՒՄԸ

Հաղադիւտ սրտակցութեամբ էր աչքի ընկնում Գուշկով Ֆ. Պ. Հաադի արձանի բացման հանդէսը, որ հաադի էր մայրա-քաղաքի արդարանալիքեան գաղաղան հա-տարակական խմբի ներկայացուցիչներն: արտայայտելու համար խորը շարժում և երկարապէս զննողականութիւն դէպք մեծ մարդաների իշխանութիւն: Հանդէսն սկսե-ցեալից 3 ժամին: Այդ ժամանակ հանդէսին փողոցը, ուր գտնվում է Միւլք-սանդղեան հիւանդանոցը, լցվեց կարգերի շարքերով և հասարակ ժողովրդի մասա-ներով: Հիւանդանոցի բալկոն, որը զե-

ղեցիկ զարդարված էր դրօշակներով, գը-տնվում էին գաղաղան հիմնարկութիւննե-րի, բարեգործական և դիտակցական ընկերու-թիւնների բազմաթիւ ներկայացուցիչներ և հանդիսին հրաւիրված անձներ: Բազի մի մասը լցված էր գաղաղան պատգամա-րութիւններով, որոնք բերել էին պատկեր սրճանի վրա դնելու համար: Բազի խոր-բում, կլոր սկզբի կիստօնում, բարձրա-նում էր արձանը, որը դեռ եւ հասարակու-թեան հայեացքներից ծածկված էր պարու-սինի ծածկով: Սկզբի մուտքի մօտ կառուցված էր կամար, զարդարված ազա-յին գոյնի կտորներով և կանաչով: Կամարի ճակարի վրա երևում էր «Շառապիցը բա-րեք գործիչ» մակագրութիւնը: Մակագրու-թեան վրա ամբարված էր դափնեայ պատկ: Սկզբի շուրջը ծածկնվում էին ազգային դրօշակներ:

Արձանի բացումից առաջ հոգեհանգիստ կատարվեց Հաադի համար: «Յաւատեալան յիշատակ» երգելու ժամանակ բոլոր ներ-կայ եղողները ծռակ իշան: Երգեցիկ լուծ-բերին մասնակցում էր և կալանաւորների երգեցիկ խումբը, որոնք հրաժարեցին վերջից երգեցողութեան համար և իրանց միջից փող հաւաքեցին «սուրբ բժշկի» պը-սակի համար: Մագիկանքից յետոյ նախա-գագիտ ձեռնովակին քաղեց ծածկովը արձանից, և ներկայ եղողների աչքի առաջ երևաց բժիշկ-մարդաների բոնոգիայ կիսա-րձանը վշտով, խոսուն դէմքով, գրկած մարմարեայ բարձր պատուանդանի վրա, որի վրա մակագրված էր «Յետօր Պետ-րովիչ Հաադ: 1780—1853 թ.: Փութաքը բարեք գործիչ: Լավեցի ազգային հիմնի հիւնդները խաուն ուսանելի հետ: Հիմնը կրկնվեց երեք անգամ: Ապա պատգամաւո-րութիւնները սկսեցին պատկեր դնել արձա-նի վրա: Պատկերը դնելուց յետոյ հիւանդա-նոցի դաշկնում, որ զարդարված էր օրօպի-քական ընդհանր, հանդիսաւոր նիստ կայա-ցաւ, որ նուիրված էր Հաադի յիշատակին: Առաջ զանապ Դորոգովով մի շերմ ձառ արտասանեց Հաադի յիշատակին, որի մէջ նկարագրեց հանգուցեալ բժիշկ-մարդաների բարոյական պատկերը, շնորհով, որ Հաադ ոչ միայն օգնութեան էր հասնում հիւանդ-ներին և գործողներին, այլև գտնում էր նրանց ֆիզիքական և բարոյական տանջանքների աւրելով ուժը այնպէս, որպէս զգում էին նրանք իրանց, և բարոյական որպիսի անկ-ման աստիճանի վրա էլ կանգնած լինէր մարդ, համարում էր նրան եղբայր Վրէժա-տու: Իւրաքանչիւր յանցաւորը նա համա-բում էր նախ և առաջ մարդ, և ոչ թէ շա-բարդը: Հաադի մէջ սաղշնյունում է ոչ թէ այն, որ նա, որպէս մարդ իր երկնայինների մասին, հոգ էր տանում կալանաւորների և թշուառների մասին, այլ այն, որ նա իր հոգեւորութեան նպատակ էր դարձնում բա-րոյապէս բարձրացնել, կենդանացնել յան-ցաւորին: Հաադ հասկանում էր, որ կարելի է աղբի յանցաւորի վրա այն դէպքում, երբ չեն հերքում նրա մարդ-կային իրաւունքները: «Եղիք արդարապա-տ ղեպի յանցաւորը,—ասում էր նա,—բայց մի լինի խառնախոր»:

Սակայն Հաադ գրանով չէր բաւականա-նում և պահանջում էր ոչ միայն արդարու-թիւն ղեպի յանցաւորը, այլ և գլխից, ապացուցանելով, որ արդարութիւնը չէ հակասում գլխաւորութեան: Եւ մինչև իր մահը նա չէր դադարում գլխիցնել աղբը-սի ղեպի մարդիկ, իր խնդիրներով հա-տնելով մինչև կայսրը: Խորը կրօնական իր հոգու մէջ, նա հետո էր կրօնական ֆանա-տիկութիւններից: Նրան մինչև հոգու խոր-բերը վրդովեցնում էին հայաճանքները կրօ-նական համոզմունքների համար: Երբ մե-ռա կաթոլիկ Հաադը, միտքովում Ֆիլա-րետը Հաղադից արթնել նրա համար ուղղա-փաւ տանաւորը, և նրա դադարել յետեից դիմացը 20 հազար ուղղափաւ ժողովուրդը չէր ստորագրում իր դասնութիւնը աղ-օ-թելով կաթոլիկի համար:

Եր միշտու են Հաադի գործունէութիւնը, մարդ չէ հաստատում, որ նա ապրում էր մեք ժամանակներում և ոչ թէ ըրիտօնական հետաւոր առաջին դարերում: Իր բարոյա-կան գործութեամբ փայլող նրա պատկերը համոզում է մեզ, որ խառնաբոլութեան և անարարութեան մեք ժամանակներում ևս կարելի է ապրել ըրիտօնական վարդա-պետութեան բարձր իղէանքի համաձայն:

(«Расск. Вѣд.»)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՆՈՒՄԸ

Եւ լինել 5 հոկտեմբերի
Մեղանում առաջիկայ շաբաթ ձայնաւոր-ների ընտրութիւն է Կաղ. վարչութիւնի արգէն ուղարկել և ընտրողական իրաւունք ունեցողներին: Թեղիկներ, որոնց վրա ընտրողներ պէտք է գրեն իրանց համար ցանկալի թեկնածուներին: Թեղի ընտրութիւնները շարժել են հետաքրքրու-թիւնը, բայց միաժամանակ չեն դրաւեցրել մարդկանց ուղիւնը: Հասարակական գոր-ծիչի վերաբերման կարգով են լինել զա-նազան հայեացքներ, բայց անհրաժեշտ է, որ այդ հայեացքների նպատակը լինի հասա-րակական շահը: Մեղանում ստակցել բոլոր-ովին հակառակ է: Տարբեր հայեացքնե-րը հասարակական շահի գիտակցութիւնից չեն բխում, այլ անհատների անձնական հակադրեցն ու հաշիւները: Իսկ ցուակի երկուք է իղէանք և գործող այն հասա-

րակութիւնը, որ ոչ չունի ազատ և ան-կեղծ կերպով արտայայտելու իր ցանկու-թիւնների և ընտրելու ներկայացուցիչներ իր համար այն անձներին, որոնց վրա նա իրականապէս վստահութիւն ունի: Ծանկալի էր, որ մեք բարձր ընակութիւնն ընտրու-թիւններին վերաբերելու գիտակցաւոր և իր քուէն տար մեք բարձր կարիքներին տե-ղեակ և հասարակութեան կատարեալ վրա-տահութիւնը վայելող անձներին:

Պօղ. Զաքարեան

ԴԱՍԱՍԱՆԱԿԱՆ ԴԱՆՈՒՄԸ

Հոկտեմբերի 2-ին, Բաթումի քաղաքա-յին դումայի դահլիճում կովկասեան զին-ւորա-նահանգական դատարանի նստաշընա-նը քննեց բժիշկ Տ. Բ. Տրիսնաֆիլիքիսի սպանութեան գործը:

Մեղադրեալներին նստաքանները գրաւել Վիկտոր Լամիլիլի, Կոստանտին Ժոկնիսի, Լիւա Ճինճարաճէ, Յինցաճէ, Դօ-լիճէ, Տալիլիլիլի, Լեվիա Բարեդիլի-Մե-լի-օլիլի, Հասան Բէլիլի-օլիլի և Ասլան Գաւ-պար-օլիլի: Բոլոր մեղադրողները գտնվում են ոստիկանական հակողութեան ներքոյ և շլթաների մէջ թէ ոտքերից և թէ ձեռքե-րից:

Գործի համար կանչված էին 30՝ վանքեր մեղադրողներին և պատուականներին կողմից:

Նրանց մէջն է հանգուցեալի պրիւն, Բա-թումի ոստիկաններին մեծագոյն մասը, փոխադրած վարկի վերահետուշը և դու-մայի ձայնաւոր Միլիկանի և ուրիշները:

Վիկտորի հարցաքննութիւնից յետոյ զին-ւորական-նահանգական դատարանը բոլորին մեղաւոր ճանաչեց ըմ. Տրիսնաֆիլիքիսից մահանց սպանութիւնը փող կողբելու փոր-ձի և ապա ընտնութեամբ նրան սպանելու մէջ և դատապարտեց Վիկտոր Լամիլիլին, Յինցաճէին, Խոլճէին, Ժոկնիսուն, Տալիլի-լիլի, Բաթումի, Լեւիկանի և Ասլան Ինուս Գաւ-պար-օլիլին մահանց սպանելու կարգաւորով. մնացած վեց մեղադրեալներին դատարանը զրկելով բոլոր իրաւունքներից որոշեց ցմահ տաժանակիր աշխատանք:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Թիֆլիս են եկել Բաթումի քաղա-քաւորու Մեղադրելիլի և ձայնաւոր Կրի-նիցիկի քաղաքային քարտուղար Մեմիլի հետ, որպէսզի ուղեկցին այստեղից նորոգ հանգուցեալ Բաթումի քաղաքային դումայի ձայնաւոր և հասարակական գործիչ Վօլա-կու մարմինը Բաթում տանելու ժամանակ: Հանգուցեալը մարմինը կը փոխադրվի այսօր առաւօտեան և Բաթումում կը թաղ-վի վրաց նորակառոյց եկեղեցու դահլիճում:

Մօսկվայում ապրող աչքի ընկնող հայ մարդկանց մէջ միտք է յղացել հաս-տատել հրատարակչական մի ընկերութիւն «Շեպօլեկի» կամ «Չանիա» ընկերութիւն-ների նման և սկզբներում լոյս ընծայել բացառապէս հայկական նորագոյն բանա-ստեղծների և թիւթերիստների գրուածքները պարբերական արմանալների ձեով: Նախա-ձեռնողները հանդիսանում են բաւական յայտնի անձնաւորութիւններ և հիմք կայ կարծիքով, որ Մօսկվայի հայ գաղութը շու-տով կը հարստանայ նոր կուլտուրական ձեռնարկութեամբ:

◆ Գովառի ֆոխարքայի պաշտօնակա-տարը պատերազմական դրութեան կանօն-ների հիման վրա անհրաժեշտ գտաւ ընդ-հանուր դատաւարութիւնից վերցնել և յանձնել կովկասեան զինւորական-նահանգա-կան դատարանի ընտրութեանը Գուտկաշնի պատալին բաժանմունքի կառավարել Օդես-ցիկի սպանութեան գործը:

◆ Ֆիլիքի կարգացած ընկերատի քըն-տիլիքը Հասարակական կլուբում յետա-ձգված է հետեւեալ շաբաթ՝ օրվան, հոկա-17-ին, իսկ վաղը յիշեալ կլուբում տեղի կունենան գրական-բարձրական երեկոյ երկու բաժանմունքներով:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը վճանց անուրը նշանակել քաղաքային Պուշկինեան ուսումն. շնորհական վրա երկ-րորդ յալի կուլտուրական և Օթօլիլ

Электронпечатня: Ав. Мугдусянслова-Ъ. Сын. Большая Ванская № 3.